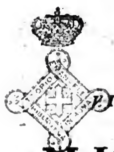
I. N. J.

DE

LUDIS OLYMPICIS,

Quæstiones Historico-Politicas
AMPLISS. SENATUS PHILOSOPH. CONSENSU
IN ILLUSTRI
ACADEMIA LIPSIENSI,

SUB PRÆSIDIO
VIRI REVERENDI atque CLARISSIMI
DOMINI
M. JO. FRIDER. MAYERI,
S. Theol. Baccalaurei.

P. P.

HEINRICUS DAUDERSTADIUS,
FRIBURGENSIS THUR. LL. STUDIOS.

D. 22. Martii A. O. R. cIↃ IↃC LXXI.

LIPSIÆ,
Recusa Typis Joh. Christoph. Brandenburgeri. 1705.

In Nomine JESU!

Procemium.

ROmanæ (sapientissimæ aliàs) gentis morum gravitatem ac constantiam, si quis ex ludorum æstimatione judicet, non levitatis subterfugiet notam. Licet enim hos à Deis (majorum gentium etiam) in deliciis haberi, *a*) & illorum geri curam, *b*) firmiter crederet, licet *primum Ludorum Editoribus tantus fuerit tributus honor, ut iis etiam à Senatoribus adsurgeretur, haberentque jus sedendi prope Senatum & vacationem munerum.* *c*) Licet vestibula eorum ut principum à nobili & equestri juventute frequentarentur, *d*) ipsi Principes *e*) ludorum præsides, aut illorum loco viri honoratissimi. Licet ex ærario publico & reditibus publicis salaria acciperent, *f*) & leges illis ut aliis scripserint adeo ut celeberrimi Antonii de Gvevara hac de re hoc sit judicium: *Praclara sane & Romanis laudibus annumeranda providentia, quod vivendi modum ludionibus & histrionibus, perinde ac cateris officiariis Roma & ducibus belli prascribere voluerunt: non minus suam hac in parte, quam in gravioribus negotiis, demonstrantes prudentiam.* LABORIOSIUS enim Reipubl. gubernatori est duos corrigere stolidos, quam centum regere cordatos. Attamen proscriptiones histrionum, *g*) exilia spectatorum *h*) insignem ludorum loqvuntur contemtum. Alia mens Græcis erat, qui quos ludos & certamina semel instituerant, ne intermitterentur, diligentes ac seduli vigila-

bant, nec etiam horum ludi ad corporis luxum (ut Romanorum plurimi) erant compositi: Dabimus nos in præsenti dissertatione exemplum Ludorum Olympicorum. Moderator Deus Opt. Max. his nostris conatibus felicem largiatur successum!

a) Plaut. Amphitruone prolog. v. 86. seqq. vide ibi quæ Taubmannus disp. ad v. 91. de lectione Anno an Nannio, quæ prior veritati convenientior. Et Asinar. Prol. v. 15. (licet Gvil. Canter. Nov. Lect. lib. 2. c. 20. novam m. adferat lectionem & versum illum

Ut vos item alias pariter nunc Mars adjuvet

ita legat: *Nunc me ars adjuvet.*

tamen jamdum Jos. Castalio observat. Decad. 2. c. 1. philologema hoc absurdum esse prolixe ostendit, & idem Taubm. p. 97.) Adde elegantissimum Arnobii locum Lib. VII. adversus Gentes p. m. 145. cumque prolixum, ubi ex hoc argumento ostendit, Deum non esse posse, qui tam inepte ludis delectetur Circensibus. b) Erant enim etiam Dii Joculares vide Blondum lib. II. Romæ triumphantis ap. Gvevar. p. 687. c) Plinius lib. 16. c. 4. d) Tacitus lib. XIII. Annal. e) Svetonius in Augusto c. 45. Vide If. Casaubon. p. m. 222. ad illa verba: *qui suam vicem præsidendo fungerentur.* & Caligul. c. 18. Addatur Modestinus lib. 1. Responsor. ff. 50. t. 12. l. 1. f) Vide M. Ant. Muret. lib. 17. Var. Lect. c. 14. quod salarium postea Lucar appellabatur à lucis, qui circa urbem multi, vide quæ commentatur Justus Lipsius ad lib. 1. Annal. p. m. 74. disputari hic posset, annon etiam Locarii in Amphitheatris, qui locabant ac designabant locum in ludis, de quibus prolixe agit J. Lipsius de Amphitheatro, c. 15. ab hoc ipso Lucare ita dicti fuerint, cum lucar postmodum quodcunque pretium etiam à privato histrionibus datum designaret. De Roscii mercede conf. Macrob. 3. Sat. 14. g) Excerpit hæc Gvevara ex Blondi lib. II. Rom. Triumphantis lib. 3. c. 46. § 640. Horol. princ. h) Plinius Panegyr. Trajani c. 46. ed. Frischm. i) Tacitus lib. XI. Annal. &c. &c.

Quæst.

Quæst. I.

Unde dicantur Ludi Olympici?

AGones Olympicos à loco & Jove in cujus honorem celebrabantur, Olympicos dictos, neminem facile dissentientem habebimus. At unde Olympia inquis? à Jove Olympio dico, qui Jupiter Jovium supremus & maximus videtur. Non enim unum solum Veteres credebant Jovem, sed *Romanus Cynicus Varro a) trecentos Joves sive Jupiteres sine capitibus b) introducit.* Quæ multitudo videtur hinc nata, quod omnes Reges antiquos Joves, quemadmodum Reginas omnes Junones dicerent c); Verum hos omnes Jupiter Optimus, Maximus d), quem & Patrem Deorum Dearumqve e) credebant, obqve maximam suam potentiam (cujus insigne specimen tonitrua erant, qvod & ipsi reliqvi timebant Dii, ut docet locus ille Calabri Lib, 17. in Latinam versus:

Venit itaq; in magnum Olympi verticem & concussit
Totum desuper æthera iratus, aliasq; alia
Tonitrua mista fulguribus horrendum reboant, inde etiam fulmina
Crebra ad terram effundebantur, flagrabatq; aër
Infinitus. Tum metus Deorum mentibus ingruit
Omniumq; membra tremuerunt, quamvis essent immortales.)

Omnipotentem f) dicebant, antecedebat, huncq; ipsum Olympicum dictum nulli dubitamus. Ab Olympo scilicet h. e. à cœlo, qui Olympus dictus g) quasi ὁλόλαμπος totus splendidus, totus lucens, quam cœli partem Jupiter inhabitare credebatur: dividebant siquidem orbem superum in duas partes, in Olympum & cœlum, quemadmodum inferum in Tartara & infernum. Sic distinguit Homerus Iliad. 8. μέγας οὐρανὸς Ὄλυμπος id est magnum cœlum & Olym-

lympus, Plutarch. de defect. oraculor. οὐρανὸν καὶ ὄλυμπον, Cœlum & Olympum. Plato in Epinom. εἴτε ὄλυμπον εἴτε οὐρανὸν five Olympum five cœlum. Olympum regiam Jovis esse sedem arbitrabantur, ex qua tonitrua edat, quod Valer. Lib. 1. Arg. *Summo deposcere fulmen Olympo*, indicat, quam an per sortem, cum de suis sedibus inter se invicem sortirentur Dii, acceperit, quemadmodum Pluto caliginem obscuram Homero *h*) Neptunus aquam &c. conveniant ipsi Mythologi de hisce fabulis inter se. Prudenter in rem suam scribit Callimachus in Hymno Jovis. *Neq; cœlum neq; Erebum sorte ulla provenisse: nam nemo nisi stupidus vellet sortem jaci de rebus longe distantibus, nam sors esse debet de re æquali. Cœlum ergo Jovi contigit non sorte, sed potentia & virtute.* Imo quæ certitudo in his fabulis expectanda, cum in contrarium testimonia adsint cœlum Jovi, non vero Olympum attributum fuisse, sic contra nos Homerus l.c. ubi Neptunus loquens de divisione rerum inter se & Jovem & Plutonem:

Jupiter autem sortitus est cœlum latum in æthere & nubibus,

Terra vero communis est omnium & altus Olympus.

Idem Iliad. 5. ἵκοντο θεῶν ἕδος αἰπὺν ὄλυμπον *pervenere ad Deorum sedem altum Olympum.* Sed hoc non insolens est in hocce studio duos reperiri authores vetustos diversissima statuentes. Genealogiam Deorum Dearumqve aliquis exhibeat omnibus & Poëtis & Philosophis Gentilibus respondentem? aut an Jupiter Saturni filius an Nepos, aut an Saturni parens cum consensu omnium veterum pronunciet? Et mihi magnus erit Apollo. Ipsi Gentiles quid crederent, & quos Deos haberent, ignorabant. Olympium ergo Jovem ab Olympo sive cœlo dictum fuisse, & ab hujus templo oppidum illud Olympiam nuncupatam adfirmamus.

a) Ter-

a) Tertullianus in Apologet. c. 14. b) quid sit *sine capitibus* explicat Fr. Junius in not. ad illum Tert. locum p. m. 34. sine capitibus, qui Dii non essent, sed puri puri homines. c) Constat hoc ex vetustis inscriptionibus vid. Ant. Augustinus Tab. 16. n. 20. & Tab. 6. n. 12. comprobat sententiam nostram Xenophon de æquivocis: *Saturni*, inquit, *dicuntur familiarum nobilium Regum, qui urbes condiderunt antiquissimi. Primogeniti eorum Joves & Junones. Hercules vero Nepotes illorum fortissimi. Patres Saturnorum Cœli uxores Rhea, Cœlorum Vesta, quot ergo Saturni, tot Cœli, Vesta, Rhea &c.* Locus sane insignis qui in mythologicis multis dubiis medicinam præbet, adductus Ath. Kirchero Oedipo Ægypt. Synt. III. cap. III. p. m. 180. Approbat Vossius Theologiæ Gentilis Lib. I. c. 14. p. m. 110. *Jovis nomine fabulosa vetustas dignata est reges ac principes, qui sui ordinis cæteros potentia antistarent. Itaque videas nullo prope seculo defuisse Jovem usq; ad tempora belli Trojani.* d) Sic enim literas has J. O. M. in epitaphiis & monumentis quamplurimi philologor. exponunt JOVI OPT. MAXIMO, & Arnob. lib. I. advers. gentes p. m. XI. *Sed frustra*, inquit, *nos falso & calumnioso incesfitis & appetitis crimine, tanquam eamus inficias esse Deum majorem: cum à nobis & Jupiter nominetur & optimus habeatur & maximus.* e) Val. Saron. ap. Kircher. Oed. Synt. III. p. m 175. f) Videtur enim omnino lectio hæc retinenda ap. Virgil. lib. X. Æneid. vers. 1.

Panditur interea domus Omnipotentis Olympi.

Ut Olympi per Synæresin pro Olympii h. e. Jovis Olympii legatur; aut secundum Rhodig. lib. 20. Antiqv. Lect. c. 13. nulla hic sit figura, cum dicatur & Jupiter Olympus & Olympius; adversus illos qui vel hic Omnipatentis vel Omniparentis, ut B. Egnatius libr. Racemation. c. 20. legunt. Nec tamen hic nostram etiam facimus Hadriani Turnebi sententiam, qui lib. 29. Advers. 24. Omnipotentis vocem aliter quam vulgus explicat omnia complectentem omnibusqve potentem. Add. F. Taubmann. ad loc. Virgil. Dissentit hic à nobis Lud. de la Cerda p. m. 409. qui cœlum omnipotens h. l. vocari contendit, sed revera nobis contrarius non est. g) Cœlum tamen Olympus dictum fuit à monte illo altissimo Thessaliæ, cujus summitatem

accolæ

accolæ illius Cœlum vocabant Scal. lib. 1. de Lat. lingv. Olympus montis nomen ob altitudinem, quem cum ascenderent, interrogati quo irent, dicebant, in *cœlum*, unde communicata vox. *b*) Homer. Iliad 15. Ἀΐδης δ᾽ ἔλαχεν ζόφον ἠερόεντα. Pluto autem sortitus est caliginem obscuram.

Quæst. II.

Quis locus fuerit Olympia? Quod templum Jovis Olympici?

ELidis, quæ Peloponnesi pars est, antiquitus urbs fuit, Olympia; Jovis Olympii templo celebrata: quam, Pisæ vicinam aliqui, nonnulli vero partem illius urbis dixerunt: quidam denique, Pisam ipsam fuisse, priusquam Olympia diceretur, tradiderunt. Sita vero fuit, inter Alpheum & Peneum, Elidis regionis famosissimos omnes; habuitque subjectum mœnibus suis campum ingentem, Austrum versus, ad Alphei ripas usque se porrigentem. Docet has varias opiniones *a*) Joh. Bisselius. Sive Pisa ipsa fuerit, sive urbs peculiaris, (de quo certi esse ob dissensum Autorum non possumus) celebratissima tamen erat templo Jovis Olympici. Discimus hæc ex Diodoro *b*) ubi de Hercule & duodecim ejus laboribus, cæterisque ab eo usque ad vitæ finem gestis ita scribit: *Per agrum Leontium pergens, pulchritudinem ejus regionis admiratus, apud eos à quibus honore exceptus est, externa sui reliquit monumenta. Paulo post Jolao Nepoti templum ædificavit, ostenditque, quomodo honores ei ac sacra annua fierent, usque ad hoc tempus servata. Tanta vero ejus templi majestas habetur, reverentiaque, ut qui à svetis deficiant sacris pueri, muti evadant & mortuis similes. Iidem si voverint solita sacrificia, suscepto voto statim fiunt à morbo liberi. Palæstræ insuper equorumque certamina quotannis, ad quæ publice omnes servi, liberique conveniunt, instituere.* Aliud honoris argumentum dat Plinius *c*) & ex

eo

eo *d*) Alexander ab Alexand. *Fuitque literis proditum (si libet credere) ab immolato tauro Deo, quem Myjodem vocant, dum Olympiorum celebritas manet, muscas ad unum catervatim Pisas concedere: rursusque ludis absolutis; eodem reverti: sicut in Leucade apud Actium Apollinis, ubi Panegyrica celebritas futura erat, muscas bove immolato, illius distentas cruore, protinus evolare.* Templum autem, in quo Jovi sacra fiebant, famosum erat, ob maximum Jovis simulacrum, de quo ita Strabo *e*) *Simulacrum Jovis Olympii tantæ magnitudinis à Phidia factum, ut quanquam sit maximum, bonam tamen videatur proportionis rationem habuisse, qui sedentem finxit, ita ut vertice columen propemodum tangat, ex ipso sane appareat, eum si surgeret, seque erigeret tecto templum esse nudaturum.* Ipsum vero simulacrum secundum Strabonem *f*) ex auro solido, secundum Plinium *g*) ex Ebore, & ex mente Pausaniæ ex auro, & ebore, reliqvum vero corpus ex gypso & fictili materia constabat. Pausaniæ opinionem approbare videtur Dio Chrysostomus *h*) sulphur adhibuisse Phidiam hunc Olympium Jovem facientem, ut Eboris materiam faceret durabiliorem statuens. Hanc statuam Caligula, teste Svetonio *i*) Romam transferri voluit: *Futuræ cædis multa prodigia extiterunt, Olympiæ simulacrum Jovis quod dissolvi, transferrique Romam placuerat tantum cachinnum repente edidit, ut machinis labefactis opifices diffugerent.* Cujus meminisse videtur Josephus à Lazio citatus *k*) *Nam etiam Jovem Olympium, qui maxime apud gentiles venerabilis habetur, quem Phidias Atheniensis fecerat, ausus est Romam transferre: nec tamen ad effectum res perducta est, architectis dicentibus: Quod si illud moveretur simulacrum, aliquid posset mali accidere.*

a) Jo. Bisselius Decad. III. Ruinar. Illustr. Ruin. Timanthis p. 854. *b*) Diod. Siculus lib. 4. aut aliorum supputatione 5. c. 2. *c*.) Plinius lib. 29. c. 6. *d*.) Alex. ab Alex. lib. 5. c. 8. p. 471, conf. Isaac.

Casaubon. ad Athenæum lib. 1. c. 5. p. m. 17. 18. *e*) Strabo lib. 8. citatus m. Fr. Junio de Pictura Veterum Lib. III. c. 2. §. 10. p. 163. ubi m. differit de simulacris & statuis in maximis templis, minutis. * Not. Casaub. h. l. pro ἐυςοχῆσαι uti Xylander, ἀςοχῆσαι legit, de qua lectione ipsi disputent. *f*) Strabo loc. cit. *g*) Plinius l. 34. c. 8. *h*) Pausanias Lib. I. *i*) Dio Chrysostomus Orat. XII. de cognitione Dei citatus Fr. Junio de Picturis Veterum L. 3. c. XI. §. 3. p. m. 310. *k*) Svetonius in Caligula c. 57. *l*) VV. Lazius de Rep. Romana lib. X. c. XI. p. m. 855.

Quæstio III.

Quis primus Olympicorum Ludorum Author?

INsignem hic Autorum historicorum dissensum reperire licet. Ad quatuor tamen præcipue classes tota disputatio referri potest. Phlegon *a*) diligentissimus ille Olympiadum supputator inventionis laudem *Pisò* attribuit, de quo præter nomen parum constat, nisi quod unus forte è Nestoris fuisset familia, judicio Magnifici Strauchii *b*) Alii *Atreo* & *Thyesti* Tantali Nepotibus concedunt, in honorem Patris Pelopis illos ludos instituisse adfirmantes. *Pelops* ipse aliis horum ludorum autor est, Phrygiæ Regis & Taygetes filius, qui maxima autoritate etiam Elide fuit, docet hoc Pausanias *c*) ἡρώων δὲ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ τοσοῦτον προτετιμημένος ἐςὶν ὁ Πέλοψ ὑπὸ ἠλείων, ὅσον ζεὺς θεῶν τῶν ἄλλων. *Præ cæteris Heroibus in Olympia tam colitur* apud *Eleos Pelops, quam Jupiter præ cunctis Diis.* De eodem Pelope Sulmonensis ille vates: *d*)

--- --- Manibus mox cæsa paternis
Membra ferunt junxisse Deos: aliisque repertis,
Qui locus est juguli medius summique lacerti,
Defuit, impositum est non comparentis in usum
Partis Ebur, factoque Pelops fuit integer illo.

Occasio hæc fuisse dicitur: Postquam patria exiisset & Elidem

dem regnante Oenomao adiisset, qui unicam filiam nomine Hippodamiam habebat, hæc & ob formam eximiam, & ob regni totius hæreditatem,

Multorumque fuit spes invidiosa procorum.

Verum Oenomaus quum ex Oraculi responso, à genero se interemptum iri, edoctus esset, durissimam hanc procis conditionem ratus, ut qui Filiæ frui vellet nuptiis, secum prius curruli certamine contenderet, idque ea lege, ut Victorem Filiæ suæ conjugium regnique sui hæreditas, victum mors ipsa sequeretur. Cum igitur complures equorum celeritate superasset, Pelops visa puella ejus amore penitus exardescens, alia via rem sibi aggrediundam persvasus est, Myrtilum aurigam pretio corrupit, ut fragiles currui axes subjungeret. Quo facto Oenomaus curru dissoluto excidit, moriensque Myrtili devovit caput, obsecrans Pelopem, ut cladem suam ulcisceretur, quod & factum est, quum enim perfidiæ præmium posceret ab eodem Pelope in mare dejectus, ipse autem hoc modo regno & nympha potitus est; Cujus Historiæ *e*) Strabo Autor est. Ipse tamen *HERCULES* horum ludorum inventor quamplurimis creditur. At quis Hercules in tanta multitudine? cum Varro quadringentos quatuor collegerit. Alii *Herculem, Jdæum, Thebanum* alii intelligunt. Thebani Herculis auctoritatem in conflictu nos defendemus. Licet hic nobis placeat Strabonis judicium *f*) *Omittenda sunt*, inquit, *vetusta, quæ & de Auctore Templi & institutione certaminis feruntur. Aliis Autorem Herculem facientibus, unum de Jdæis Dactylis, aliis Herculem Jovis & Alcmenæ Filium, qui & certaverit primus & vicerit.*

a) Edidit Phlegon Augusti libertus, alias natione Asiaticus, Trallianus sedecim Libros Olympiadum, pauca illius fragmenta hodie possidemus ex editione Joh. Meursii. *b*) testimonio Eusebii

bii

bii Chron. Canon. in hist. Tiber. p. 208. *c*) Magnif. Dominus D. Strauchius peculiari disputatione, quæ inscribitur ΟΛΥΜΠΙΚΟΣ ΑΓΩΝ Witteberge habita 1661. Respond. Wolffg. Jacob. Frolingio §. 4. *d*) Pausan. lib. 1. Eliac. *e*) Lib. 6. Metamorph. Fab. VII. ed. Schrevel. *f*) Strabo lib. 8. *g*) vid. lib. Gregor. Gyrald. de Diis Gentilium Syntagm. X. p. m. 316. *h*) Strabo lib. VIII.

Quæst. IV.

Quo tempore fuere instituti? & quo anni tempore celebrati?

OLympia prima eaqve Herculea seculum vidit ab Orbe condito vicesimum octavum, aut ut Scaliger vult, primum certamen Olympicum commissum anno periodi Julianæ 3938. ante Romæ conditturam, fere 500. ante nativitatem Salvatoris nostri JESU CHRISTI, 1200. Sed mox ætatibus aliquot, seculisve prætermissi sunt hi Ludi, adeo ut propemodum è memoria fuerint sublati; siqvidem quadringentos ac triginta circiter annos non fuere celebrati, ea ut referunt culpa, quod Victorum in Olympicis nomina nondum æternitati consecrarent. *Unde vel neminem vel vix quenquam, gloriæ perennitatis dulcedo (fortissimum certandi calcar) ad laboris tanti studium excitabat.* Obsoletos autem hunc in modum ludos instaurare post annos ab Hercule quadringentos & quod excedit, Rex Elidis Iphitus, (aut aliorum sententia Oxila) instinctu Lycurgi Lacedæmonii, anno Mundi 3188. post diluvium 1531. ante Romæ conditturam, 24. ante nativitatem Christi 775. eodem anno cum regnaret Joathan Rex Judæorum, qui fuit à capta Troja annus 480. Sed nec hic restaurator Iphtus Victorum nomina immortalia esse voluit. De tempore jam Originis & restaurationis diximus; adjiciemus nunc etiam aliquid, quo anno & qua parte anni Ludorum Olympicorum fuerit solen-

ſolennitas. Quinqve diebus continuis Olympica certamina celebrari ſolita, repetebantur quinto quoq; Solſtitio, quo Sol in Zodiaco cancri regionem, æſtivis caloribus ingrediebatur. Quo fiebat, ut inter ludicrum prius, ac ludicrum poſterius, anni quatuor interjacerent; *Ideoq; fallant ac fallantur ii*, inquit Biſſelius, *qui ſpatium illud temporis, quod ab Ludis illis, Olympiadem nominavit antiquitas, annorum quinq; conſtituunt. Nam*, pergit, *annorum illorum quintus quisq; non ad antecedentem, ſpectabat Olympiada, ſed ad ſubſequentem, quam & incheabat.* Hoc itaque tempus Græci Olympiadem dixere, unde & annorum curricula & tempora dinumerabant.

Quæſt. V.

Quot & qualia certaminum fuerint genera?

CUrſum vero primum fuiſſe certaminum genus, conſentiunt plurimi, inde Pauſanius: *a*) Δῆλον δὲ ἐξ οὗ γὰρ τὸ συνεχὲς ταῖς Μνήμαις ἐπὶ ταῖς Ὀλυμπιάσιν ἐςὶ ΔΡΌΜΟΥ μὲν ἆθλα ἐτέθη πρῶτον, καὶ ἠλεῖος κόροιβος ἐνίκα. *Manifeſtum eſt, quod quantum continuatas Olympiades hominum memoria conſequi poteſt, CURSUS primum certamen inſtitutum eſt.* In quo nonnulli *b*) Eleum Coræbum, alii *c*) Corylum Argivum, quidam deniqve *d*) Herculem ipſum primum exſtitiſſe victorem, memorant. Quantumvis autem prima hæc inſtitutio id potiſſimum ſpectaverit, ut in ſtadio decurreretur; nihilominus variis Græciæ mutationibus, varie concertatum eſt; Nam mox curſui ſimplici certamen adjecerunt ludicrum, quod πένταθλον Graii, Quinqvertium Latini vocant. Conſtabat hoc genus cæſtu ſive pugilatu, curſu ſeu ſtadio, ſaltu & diſco, Palæſtraq; ſive Lucta. De quibus pulchre Simonides:

Iſthmia devicit Diophon & Pythia diſco,
Et ſaltu & pugnis, & levitate pedum,
Atque Palæſtra.

 Sed

Sed & his alios ludos Græci addiderunt; siquidem per d) Iphitum instaurati, initio curriculi modo concertationes habuere. Fuerunt etiam, qui non una vice tantum stadium decurrerent, sed in una die bis, quod Phamas Pellenæus e) fecit Olympiade sexagesima septima, quod genus cursus διάυλον Græci vocarunt. Fuerunt qui cantu, qui fidibus, qui tibiis, qui cithara, atque cæteris aurium mulcedinibus inter sese contenderent. Fuerunt f) præter homines etiam & pulli equorum, & varia vehiculorum genera in hos ludos admissa. Venuste eos g) Alexander Neapolitanus describit: *In quibus (Ludos Olympicos intellige) Agrigentini Equi atq; Ætnæi semper præcelebres habiti, & ex Epiro primas in Olympiacis meruere, atque ex Venetia in Sacris certaminibus sæpe nobilitati sunt: præcipui vero Nisæi, quibus Persarum Reges utebantur, & apud Eleos educati, quibus non segnis equorum cura fuit: quippe qui finibus eductas iniri faciant, quod esset experimento cognitum, miræ felicitatis prolem inde provenire: sicut apud Argivos ad lucum Agenoris hircos pecudibus admittunt, ut fœcundissimos habeant fœtus, uberes & quæstuosos. Fertur tamen Alcibiades septem quadrigas miræ pernicitatis & Olympia deduxisse, & victor fuisse. Hecratites Thessalus equa prægnante Olympia vicisse.* Hæc Alexander. ΠΕΝΤΑΘΛΟΝ tamen & Pancration (de quibus paulo dicetur inferius) semper inter nobilissima & decantatissima Olympica certamina fuerunt numerata.

a) Pausan. Eliac. 1. b) Andr. Tiraq. in Alex. ab Alex. lib. 5. c. 8. ex Pausan. lib 6. c) Vide Euseb. in 10. de præpar. Evang d) d. ex Plutarch. in Theseo, cui adstipulatur Lazius de Rep. Rom lib. X. c. XI. p. m. 854. e) vid. Nat. Comit. Mytholog. lib. 5. c. 1. f) Joh. Bissel. Ruin. Illustr. Dec. III. Ruin. Timanth. c. 1. g) ibid. p. 860. h) vid. Nat. Com. loc. supra cit. i) Genial. dier. c. 8. lib. V.

Quæst. VI.

Quale certamen fuit stadium seu cursus?

Stadium

STadium locus est, in quo cursu & luctatione exercemur, & habet stadium, ut Hieronymo placet, pedes in longitudinē sexcentos; nuncupatum vero stadium ἀπὸ τῆς στάσεως, i. e. à statione, quod stadium terræ sit spatium tantum, quantum Hercules, Olympici certaminis institutor, uno spiritu hoc modo peregit, ut ante nec constiterit, nec respirarit, quam absolveret. Atque accurate & spectatores & judices hoc cursus spatium in exemplum reliquorum cursuum observarunt. *Fuit vero spatium illud Herculei stadii, sine Spiritus reciprocatione transacti, centum viginti quinq; passuum, qual[illegible]ctate Plinii Romani Geometræ metiebantur, quæ mensura pedum sexcentenum ac vicenum quinum est: adeoq; milliaris Italici pars octava.* Hoc genus ludi Græcis acceptissimum gratissimumqve erat, quo omnes delectabantur, quod antiquissimum esset.

Quæst. VII.

Quis modus Palæstræ seu Luctæ?

PAlæstram seu Luctam græcam vocem ex usu fecerunt Latinam. Dicitur enim Palæstra ἀπὸ τοῦ πάλλεσθαι τὸ σῶμα, id est, corporis agitatione & concussione, sive quod ante Luctam urna moveretur, ut Serv. voluit, quoniam sorte ducti luctabantur. Memorabile sane videtur illud sortitionis genus, quo Athletæ & Luctatores olim ad pugnandum utebantur. Nam calculis in urnam conjectis binæ compares literæ inscribebantur; quique eductis sortibus pares sortiti erant, invicem committebantur. Et Veneti hodie, si quid agendum est, ita sortitionem efficiunt e. g. de ratione belli, ad cujus urbis expugnationem primum debent deduci exercitus. Nomina scilicet expugnandarum urbium in urnulam conjiciuntur: ea puerulus quispiam manu miscet, & unam è chartulis, quæ singularum Urbium continent nomina, defert ad Principes, atqve tunc ab ea oppugnanda bellum in-

choari

Sed & his alios ludos Græci addiderunt; ſiquidem per *d*) Iphitum inſtaurati, initio curriculi modo concertationes habuere. Fuerunt etiam, qui non una vice tantum ſtadium decurrerent, ſed in una die bis, quod Phamas Pellenæus *e*) fecit Olympiade ſexageſima ſeptima, quod genus curſus διάυλον Græci vocarunt. Fuerunt qui cantu, qui fidibus, qui tibiis, qui cithara, atque cæteris aurium mulcedinibus inter ſeſe contenderent. Fuerunt *f*) præter homines etiam & pulli equorum, & varia vehiculorum genera in hos ludos admiſſa. Venuſte eos *g*) Alexander Neapolitanus deſcribit: *In quibus (Ludos Olympicos intellige) Agrigentini Equi atq; Ætnæi ſemper præcelebres habiti, & ex Epiro primas in Olympiacis meruere, atque ex Venetia in Sacris certaminibus ſæpe nobilitati ſunt: præcipui vero Niſæi, quibus Perſarum Reges utebantur, & apud Eleos educati, quibus non ſegnis equorum cura fuit: quippe qui finibus eductas iniri faciant, quod eſſet experimento cognitum, miræ felicitatis prolem inde provenire: ſicut apud Argivos ad lucum Agenoris hircos pecudibus admittunt, ut fœcundiſſimos habeant fœtus, uberes & quæſtuoſos. Fertur tamen Alcibiades ſeptem quadrigas miræ pernicitatis & Olympia deduxiſſe, & victor fuiſſe. Hecratites Theſſalus equa prægnante Olympia viciſſe.* Hæc Alexander. ΠΕΝΤΑΘΛΟΝ tamen & Pancration (de quibus paulo dicetur inferius) ſemper inter nobiliſſima & decantatiſſima Olympica certamina fuerunt numerata.

a) Pauſan. Eliac. 1. *b*) Andr. Tiraq. in Alex. ab Alex. lib. 5. c. 8. ex Pauſan. lib 6. *c*) Vide Euſeb. in 10. de præpar. Evang *d*) d. ex Plutarch. in Theſeo, cui adſtipulatur Lazius de Rep. Rom lib. X. c. XI. p. m. 854. *e*) vid. Nat. Comit. Mytholog. lib. 5. c. 1. *f*) Joh. Biſſel. Ruin. Illuſtr. Dec. III. Ruin. Timanth. c. 1. *g*) ibid. p. 860. *h*) vid. Nat. Com. loc. ſupra cit. *i*) Genial. dier. c. 8. lib. V.

Quæſt. VI.

Quale certamen fuit ſtadium ſeu curſus?

Stadium

STadium locus eſt, in quo curſu & luctatione exercemur, & habet ſtadium, ut Hieronymo placet, pedes in longitudinē ſexcentos; nuncupatum vero ſtadium ἀπὸ τῆς στάσεως, i. e. à ſtatione, quod ſtadium terræ ſit ſpatium tantum, quantum Hercules, Olympici certaminis inſtitutor, uno ſpiritu hoc modo peregit, ut ante nec conſtiterit, nec reſpirarit, quam abſolveret. Atque accurate & ſpectatores & judices hoc curſus ſpatium in exemplum reliquorum curſuum obſervarunt. *Fuit vero ſpatium illud Herculei ſtadii, ſine Spiritus reciprocatione transacti, centum viginti quinq; paſſuum, qua ætate Plinii Romani Geometræ metiebantur, quæ menſura pedum ſexcentenum ac vicenum quinum eſt: adeoq; milliaris Italici pars octava.* Hoc genus ludi Græcis acceptiſſimum gratiſſimumqve erat, quo omnes delectabantur, quod antiquiſſimum eſſet.

Quæſt. VII.

Quis modus Palæſtræ ſeu Luctæ?

PAlæſtram ſeu Luctam græcam vocem ex uſu fecerunt Latinam. Dicitur enim Palæſtra ἀπὸ τῦ πάλλεσθαι τὸ σῶμα, id eſt, corporis agitatione & concusſione, ſive quod ante Luctam urna moveretur, ut Serv. voluit, quoniam ſorte ducti luctabantur. Memorabile ſane videtur illud ſortitionis genus, quo Athletæ & Luctatores olim ad pugnandum utebantur. Nam calculis in urnam conjectis binæ compares literæ inſcribebantur; quique eductis ſortibus pares ſortiti erant, invicem committebantur. Et Veneti hodie, ſi quid agendum eſt, ita ſortitionem efficiunt e. g. de ratione belli, ad cujus urbis expugnationem primum debent deduci exercitus. Nomina ſcilicet expugnandarum urbium in urnulam conjiciuntur: ea puerulus quiſpiam manu miſcet, & unam è chartulis, quæ ſingularum Urbium continent nomina, defert ad Principes, atqve tunc ab ea oppugnanda bellum inchoari

choari

choari debet. Sed ad vocem Palæstræ. Hæc non tantum ludū seu certamen illud denotat, sed & locum, in quo illa exercebantur. Ulpianus eleganter de Palæstra appellat eum, qui Palæstræ dat operam. Accipitur etiam Palæstra pro decenti motu gestuqve totius corporis, quem Galli contenantiam vocant, unde Palæstritæ vocantur, qui in hisce corporis decentibus gestibus insigniter excellunt, ut è contra Apalæstri, qui talium sunt expertes. Certabant autem hi luctatores nudi & inuncti, ut Aristoteles aliiqve adstruunt. Describit Cicero a) horum certamen, *Adolescentium greges*, inquit, *Lacedæmone vidimus ipsi, incredibili contentione certantes pugnis, calcibus, ungvibus, morsu deniq; ut exanimarentur prius, quam se victos faterentur.*

a) Cicero Lib. V. Tuscul. qvæst.

Quæst. VIII.

Qualis Ludus fuerit Discus?

Discus primum significat vas latum (ut Julius Pollux testatur) ad portandas carnes aptum. Unde ab a) Hieronymo dictus est Discophorus ille, qui Danieli prandium portavit. b) Isidorus sic explicat: *Discus*, scribit, *antea iscus vocabatur à specie scuti, unde & scutella per diminutionem*; Est enim ejusdem similis. Postea discus vocatus est, quod det escas, id est, apponat. A quo & discumbentes dicti: *sive* ἀπὸ τοῦ κεῖσθαι, *id est, quod jaceant*. Discum autem, quo usi fuere in ludis Olympicis prolixe describit c) Joh. Bisselius, *Molem scilicet fuisse planæ rotundæq; figuræ, ad similitudinem lancis seu paropsidis, quam figuram ac magnitudinis mensuram opticam cum solis etiam adspectus rusticorum oculis, & ideo tarum æstimationi, ingerat: mos obtinuit Græcorum ut & Sol ipse non ἥλιος tantum, sed & δίσκος diceretur. Quanto magis & orbiculati abaci, ac mensæ? unde Germanis hodieq; mensa seu* τράπεζα, Disch oder Tisch *appellatur. Porro qui Juvenum in*

in Olympico certamine, discum (qui vel saxeus erat, vel stanneus plumbeusve, vel ferreus) aut altius in aërem, aut longinquius ultra metam manu projecisset: Victor è disco discedebat. Huc usqve Bissfelius. *d*) Fuit itaqve Discus Olympicus instar pilæ æneæ, quæ brachiorum viribus excepta, & in altum missa, exercebat corpora, ita ut quantum qvisq; viribus præstaret, maxime conspicuum esset. Namqve is fortior, & præcipuo robore habebatur, qvi illum ultra signatū gessisset scopum. Meminit hujus ludi *e*) Cicero: *Nam & seculis multis*, inqvit, *ante Gymnasia inventa sunt, quam in his Philosophi garrire cœperunt, & hoc ipso tempore, cum omnia Gymnasia Philosophi teneant, tamen eorum auditores Discum audire, quam Philosophum malunt, qui simul ut increpuit, in media oratione de maximis rebus & gravissimis disputantem Philosophum omnes unctionis causa relinquunt, ita delectationem gravissimæ, ut ipsi ferunt, utilitati anteponunt. Martial. f*)

Splendida quam volitent Spartani pondera Disci
Este procul pueri, sic semel ille nocens.

Ita de eodem Ovidius: *g*)

Corpora veste levant, & succo pinguis olivæ
Splendescunt, latiq; ineunt certamina Disci.

a) Vid. Pollucem & Hieronymum. *b*) Isidorus Origin. lib. XX. c. 4. de Vas. Escariis. *c*) Ruinar Illustr. Dec. III. Ruin. Timanth. annot. *d*) Vide m. Alex. ab Alex. Genial. Dier. lib. III. c. XXI. *e*) lib. 2. de Orator. §. 21. *f*) lib. 14. *g*) Lib. X. Metamorph.

Quæst. IX.

Quale certamen Cestus?

CEstum *a*) alii scribunt per Diphthongum & derivant à cædendo, quia ad cædendum seu pugnandum est comparatus. *b*) Alii *Cestus* à vocabulo græco κέστον, cingulum. *c*) Gvidonis Pancirolli hæc sententia est: *Erant autem Cestus lora brevia initio, mox ne excusa exuerentur in ictibus, tum cubitis tum humero alligabantur. Postremo ferrum plumbumq;*

assutum est sævissimo spectaculo. Cerebrum enim ac guttur facillime elidebant. Idcirco aurium munimenta induebant. Tota ergo ars ictum vitare non fuga, sed corporis inclinationibus & flexionibus. Tum autem excipere ictum ictu si sit fortior. Postremo ne inferre ictum frustra: concidebant enim plumbi onere præcipites acti, si impensius niterentur verberare. Eleganter hunc ludum Maro delineavit: *d*)

In medium geminos immani pondere cestus
Projecit, quibus acer Eryx in prælia suetus
Ferre manum, duroq; intendere brachia tergo
Obstupuere animi tantorum ingentia septem
Terga boum plumbo insuto ferroq; rigebant.

Nec *e*) Tullius hujus certaminis ignarus, dum inquit: *Jovem Olympium eum ipsum, cui se exercebit, implorabit: ferre non posse clamabit. Consuetudinis magna vis est, pernoctant venatores in nive, in montibus uri se patiuntur, inde pugiles Cestibus contusi, ne ingemiscunt quidem. Et paulo post: f) faciunt idem, cum exercentur Athletæ, pugiles vero, etiam cum feriunt adversarium, in jactandis Cestibus ingemiscunt: non quod doleant animove succumbant, sed quia in profundenda voce omne corpus intenditur, venitq; plaga vehementior.*

a) Becmannus de Orig. Lat. L. & Perottus in Cornu copiæ. *b*) Gvidon. Panciroll. Rer. Memorabil. part. 1. T. 60. de veter. lud. *c*) l. 1. poet. c. 21. *d*) Virgil. lib. 5. Æneid. *e*) lib. 3. Tusc. quæst. §. 41. *f*) § 55.

Quæst. X.

Quale certamen Pancratium?

PAncratium etiam floruit, præ cæteris Olympiæ certaminibus, idq; non modo olympicis solum, *a*) sed Isthmiis quoqve, Nemæis ac Pythiis in concursibus. Et hi vocabantur Pancratiastæ, qui in arena omni genere resistendi pugnabant, quemadmodum recte Suidas Pancratiasten manibus pedibusqve pugnantem interpretatur. Fuerunt autem ii,

qui

qui certamen pentáthli Gymnicum illud, de qvo mentionem fecimus superius, qvinq; nimirum constans depugnandi generibus, non obirent tantum universum, sed etiam cum victoria. Pancratiastis hinc tanti nominis dignatio, ut nisi singulorum & omnium certaminum palma plena victor extitisset neutiqvam contingebat, nec id immerito; Unde enim aliud Pancratium dictum, qvam vel ἀπὸ τȣ̃ πάντων κρατῶν, quod Pancratiastes sit omnium victor & occupator, sive partium ac palmarum Pentathli sive secum certantium; vel ut alii volunt ἀπὸ τῶν πάντων κρατῶν, hoc est, quod cunctas vires suas hoc in certamine Gymnico effunderet, ut *b*) Panætius apud Gellium differit: *ad certandum vocati, projectis alte brachiis consistant, caputq; & os suum manibus oppositis, quasi vallo, præmuniant, membraq; eorum omnia, priusqvam pugna mota est, aut ad vitandos ictus cauta sint, aut, ad faciendos, parata.* Prodibant autem Pancratiastæ, Sole occidente, qvoniam dies absumebatur qvinqvertio, tunc non solummodo horum certaminum præfecti laborabant, ut omnia sine fraude procederent, sed etiam ne cuiqvam vel ab adversariis, vel a Judicibus inferretur injuria. Qvid autem differat Pancratiastes ab Athleta cæterisqve gladiatorum generibus, ex historia, Diagoras Rhodius tres filios adolescentes habuit, unum Pugilem, alterum Pancratiasten, tertium Luctatorem, hos omnes vidit vincere, coronariq; eodem Olympiæ die. Et cum ibi eum tres adolescentes amplexi coronis suis in caput Patris positis svaviarentur, cumq; populus gratulabundus flores undiqve in eum spargeret, in ipso stadio spectante populo in osculis atqve in manibus Filiorum animam afflavit. [illegible] isto genere gladiatorum pancratium ipse actus veluti pugilatus nomen accepit, *d*) affirmante Lazio, qvod ex eo dictum est, qvod advocatis omnibus corporis viribus omniumqve transigatur contentione nervorum; calcibus enim & cubitis, non pugnis mo-

do utebantur; Atqve hoc certamen cum maximo vitæ discrimine erat conjunctum. Hinc *e*) Ulpianus legem constituit, *Si quis in colluctatione vel in Pancratio, vel pugiles dum inter se exercentur, alius alium occiderit; cessat Aqvilia: quia gloriæ causa & virtutis, non injuriæ gratia videtur donum datum &c.*

a) Joh. Bissel. Ruin. Timanth. c. 1. *b*) apud A. Gellium lib. Noct. Attic. 13. cap. 26. *c*) ibid. lib. 3. c. 15. *d*) lib. X. de Rep. Rom. cap. 13. *e*) l. 7. §. 4. ad Leg. Aqvil.

Quæst. XI.

Quale Eruditorum in Olympicis certamen?

a) ANtonius Gvevara, ex *b*) Laërtio refert, Biantem ad Ludos Olympicos accessisse, qvò certatim omnes totius orbis nationes convolabant, ac tale ibi ingenii sui specimen dedisse, ut omnibus, qui aderant, Philosophis præferretur, veriqve Philosophi gloriam reportaret. Cum autem in Ludis Olympicis moraretur, cæteri Philosophi nonnullas ei quæstiones proposuerunt, quas, cum notatu & memoria sunt dignissimæ, breviter adjiciam.

Problemata Bianti in Ludis Olympicis proposita.

Interrogatus, quis esset in hoc mundo ærumnoso infelicissimus. Respondit: *qui ferre nequit infelicitatem.*

2.

Percontanti, quid inter homines judicatu esset molestissimum? *Nihil*, inqvit, *quam litem inter amicos discernere.*

3.

Quærenti, quid difficillimum esset mensuratu? *Nihil*, inquit, *tam accuratam desiderat diligentiam, quam tempus.*

4.

Sciscitanti, qvid esset in qvo præstando nihil loci foret excusationi, quo minus præstaretur? *Promissum* respondit.

5.

Rogatus, quid summa cura quærendum? *Nulla*, inquit, *de*

de re æqve sollicitos esse mortales oportere, quam de quærendis consiliis & consultationibus.

6.

Interrogatus, qua in re laudanda tarditas? *Una,* dixit, *solummodo in re licere hominibus tardos esse, nempe in electione amicorum.*

7.

Postremo roganti, Quid optandum calamitoso, metuendum felici? *Huic,* ait, *mutatio fortunæ; Illi cogitatio de fortunæ mutabilitate.*

De his & interrogatus fuit, & respondit Bias in Ludis Olympicis, Olympiade, ut numerant, sexagesima. *c*) Svidas etiam autor est Herodotum in Olympicis publice legisse suam historiam, & à populo postmodum fuisse coronatum.

a) Horolog. Princip. lib. 1. c. 21. § 76. *b*) lib. 5. de vitis Philosoph. *c*) Strauchius agon. Olympic. §. ult.

Quæst. XII.

Quales Leges habuere in Olympia?

QVæ leges olim in Olympicis ludis sancitæ erant, hinc inde apud Autores legi possunt. Proferam paucas.

a) Prima, Sacrorum lege fuit prohibitum, Olympicum certamen spectare Mulieres. Præter solam *b*) Pherenicen, cui uni omnium fœminarum, spectaculo gymnico interesse permissum est, cum ad Olympia Filium Euclea certamen ingressurum adduxisset, Olympionica Patre genita, fratribus eandem palmam assecutis latera ejus cingentibus.

Secunda. *c*) Barbaris non licere pugnare, lege cavebatur.

Tertia. Initio Ludorum Olympicorum dedecus erat, nudatis corporibus apparere in ludis. Postea autem Lacedæmonii decertantium corpora nudari, moxqve oleo inungi edocuere. Primum igitur, qui corpore nudato accessit Olympiam, *d*) Hacanthum Lacedæmonium fuisse fama est.

Quarta: *e*) Qui largitione corruptis adversariis pugnabant, quiq; athletæ ad præscriptum tempus non veniebant, multa plectebantur.

Quinta: *f*) Nefario scelere convictis, aut crimine damnatis, nec in certamen, nec ante commissionem spectaculi ad immolandum venire licebat; qvippe Athletarum Parentes, & omnem stirpem citra labem esse voluerunt.

Sexta. *g*) Augea ab Hercule superato, Elidæi præsidere ludis Olympicis, velut certaminum Judices, jussi sunt. Hinc quibus Olympiis Pisæi, sine civium Elæorum præscitu, præsiderent, ii ludi ceu illegitimi, spuriiqve æstimarentur, ac nominarentur An-Olympici.

Septima. *h*) Judices sententiam de certatoribus pronunciaturi juramento confirmabant prius se nullam ob rem judicandam capturos esse pecuniam nec probata aut improbata in vulgus prolaturos.

Octava *i*) Collecta mulctatitia pecunia, quam à delinquentibus accepissent, in usus templorum convertebatur.

a) Lactantius super stat. 1. Thebaid. *b*) Valerius Max. l. 8. cult. *c*) Alex. ab Alex. l. 5. c. 8. *d*) Dionys. Halicarn. l. 7. *e*) Alex. ab Alex. loc. sup. cit. *f*) ibid. *g*) Bisselius p. 855. *h*) Nat. Com. lib. 5. c. 1. *i*) ibid.

Quæst. XIII.

Quo præmio Victores in Olympia coronabantur?

Multa præmiorum genera fuerunt diversis temporibus. Plurimum vero corona ex *a*) oleastro vel *b*) callistephano, Oleæ genere, victoribus velut grande virtutis præmium fuit proposita. Præterea Victori erigebatur *c*) statua. Si autem *d*) tertia vice ex Olympia victor abiret, statuæ, quas iconas vocant, similitudine membrorum exprimente dicabantur; *e*) & consistebat præmium sæpius quoqve in annonis, obsoniis, pensitationibus; imo *f*) more trium-

phan-

phantium, in Patriam reversuri dejecta parte muri inibant, *g*) statuaqve in foro & perpetua immunitate fruebantur, adeo ut non immerito Alexander Neapolitanus Olympionicem majorem quam Romæ de hostibus censet triumphum. Hinc *h*) Vitruvius, parum absuit quin Victores in Deorum quoque gentem & familiam transcriberet, Et Horatius de eis ita ait *i*)

-- -- metaq; fervidis,
Evitata rotis, palmaq; nobilis,
Terrarum Dominos evehit ad Deos.

Tantæ dignationis existimata fuerunt præmia illa sive commoda, ut quamvis alias spei emtio, venditio sit, (v. g. Si quis aleam sive jactum retis emat) l. 8. §. 1. ff. contrah. empt, & l. Si jactum 12. de act. empt. Spes tamen illorum, quæ dixi, præmiorum oppignorari minime possit, adeo, ut ne generali qvidem bonorum obligatione ea comprehendantur. l. Spem eorum 5. C. quæ res pig. & obl. poss.

a) Herodot. l. 8. princ. Plin. l. 15. c. 4. Alex. ab Alex. lib. V. c. 8. *b*) Aristot. Auscult. c. 50. Pausan. lib. 5. *c*) Plin. lib. 34. c. 4. *d*) ibid. *e*) Guidon. Pancir. part. 1. t. 60. de Ludis veter. *f*) ibid. *g*) ibid. *h*) lib. 4. *i*) od. 1.

Additamenta.

I.

MUlieres Olympico certamini non interfuisse (præter unam Pherenicen, cui ex singulari gratia hoc ipsum erat indultum) supra diximus. Homines enim nudato corpore sese exercentes videre, pudori ac verecundiæ mulierum contrarium putabant Græci, ac plane inconveniens. Secus ac in hodiernis spectaculis & Torneamentis, quibus licite fœminas interesse non dubitandum, qvum nihil in se obscœnitatis contineant. Non obstante, quod LL. præceptum, mulieres domi se continere, nec cætui publico sese demonstrare debere in l. 2. C. de his qui ven. ætat. impetr. Virorum congregationibus contra ea se immiscere omnibusqve se manifestare reperiatur prohibi-

hibitum. in l, 21. de Procurat. adeo, ut ſi mulier Circenſibus, Theatris, aut Amphitheatris ad ſpectandum interfuerit, ignorante aut prohibente viro, divortio ſit Locus Nov. 22. cap. 15 §. 1. Nov. 117. cap. 8. §. 6. Hæc enim non ita generaliter accipienda eſſe docet Limn. de Jur. Publ. P. 2. c, 5. n. 36. ſeqq.

II.

Simili modo ac Mulieribus, ita & Clericis ſ. Eccleſiaſticis Perſonis, Jure Romano, ad quodlibet ſpectaculum ſpectandi gratia accedere, legimus interdictum in Nov. 123. cap. 10. Quandoquidem Gladiatorum ſceleribus non minus ac cruore profundatur, qui ſpectat, quam ille qui facit, ſecundum Lactantium. Hinc cruenta ſpectacula ab Imperatore Conſtantino in L. unic. C. de gladiator. penit. tollend. in totum videmus ſublata. Quod & ad Torneamenta extendit, eaqve ſimpliciter improbari colligit Bruunem. ad dict. L. unic Damnant equidem Canones ejusmodi ſpectacula, hinc ea à Clemente V. in cap. unic. X. de Torneament. ſeveriſſime, & quidem ſub pœna privationis ſepulturæ Eccleſiaſticæ interdicta novimus. Cujus tamen conſtitutionis rigorem ad Regis Franciæ & Navarræ inſtantiam mitigavit Johannes XXII. in cap. unic. Extravag. de Torneament. Cæterum an hodie Torneamenta iterum in uſum revocari debeant, pluribus diſputat Limnæus de J. Publ. P. 2. c. 5. n. 129. usq; ad finem.

